

УКРАЇНСЬКА ПРЕСОВА СЛУЖБА

ВИДАННЯ ГОЛОВНОЇ РЕДАКЦІЇ.

Ч. 23.

16 листопаду 1940 р.

В ПОШУКУВАННІ СТИЛЮ.

Коли говоримо про стиль, звичайно думаємо про письменство або мистецтво і вважаємо з цим поняттям уявлення більшої чи меншої гармонії і пов'язаності між собою частин та цілості якогось твору людського духу, що з нефоремного хаосу витворює гарні й закінчені форми. Стиль протиставляється хаосові, хаос - стилеві. І тому не тільки твори письменства та мистецтва повинні мати - і звичайно мають - свій стиль, але й усяка інша систематична діяльність, що в ній творча думка опановує й плязмує нефоремний хаос безладдя й анархії, оформлює й систематизує сирій матеріал, зосередковуючи його навколо одного осередку, підбиває його одній тільки, головній ідеї. Все те, що цій ідеї суперечить, або не стоїть із нею в безпосередньому звязку, мусить бути виеліміноване, безжалісно відкинене. Бо стиль - це перше за все наслідок вибору, наслідок численних закреслень, що мають на увазі зробити мистецький твір якнайдосконалішим, себто найбільше відповідним до визначенії цілі, до вжитих матеріалів і до засобів висловів творчого духу. В кожному творчому процесі перед творцем з'являються тисячі всяких можливостей, сотки різних способів, як потрактувати безфоремний матеріал і що саме з нього вибрати. Але кожний зроблений вибір несе за собою безповоротну смерть невикористаних можливостей, що вже ніколи більше не повторяться. Усе життя - це зрештою одна така низка свідомих чи несвідомих актів вибору, які залишають за собою трупи відкинених можливостей. Усе наше життя - це фактично тільки шукання своєго власного стилю, що без нього не можливе існування ніякої визначененої особистості, а можлива хіба тільки безфоремна мішаниця гороху з капустою та з іншими, ще менше стравними, додатками.

Отже, щоб осигнати власну стильовість, щоб здобутися на власний життєвий стиль, необхідно пройти сурову й трудну школу самодисципліни і самообмеження. Все те, що не відповідає обраній нами цілі, мусить бути відкинене. Не можна бути дилетантом у всіх ділянках людського знання; не можна плавати все по поверхні, ніколи не заглиблюючись у якомусь одному напрямку. Не можна бути українським націоналістом і в той чи інший спосіб спричинюватися поширенню московської та польської культури, що намагаються заполонити українську душу й зробити з українців "малоросів" або "малополяків". Треба, щоб наше життя було не тільки низкою актів вибору, але щоб вони були й актами свідомого вибору, - бо тільки в такому разі вони можуть відбуватися по одній лінії, яти все в тому самому напрямку. Треба, щоб наше життя було дисципліноване твердою волею - осигнати намічену ціль.

У часи панування так званого демократичного ліберальності, чи ліберальної демократії, витримувати одну й ту саму лінію було досить тяжко, бо не було ніяких критеріїв, що ту лінію визначали б. Усі догми були підірвані, всі віри були висміяні, усяку дисципліну було підміновано. Не було наприклад ніякої пошани до однострою, і навіть священики після Служби Божої скидали свої ряси. І тому в демократичному суспільстві не було й не могло бути жодного стилю, але була вищезгадана мішаниця гороху з капустою. Замість якісної, визначененої в своїх правах і обовязках особи, панував кількісний індивід, анонімовий атом безфоремної і також анонімової маси. Навіть поміж націями, опанованими духом плутократичного меркантилізму та фабричної стандардовости, почала поволі затиратись національна особовість, почали зникати національні барви й костюми, і залунали по всіх усюдах гимни безнадійно сірої, безбарвної вселюдськості. Але такий стан річей не міг бути вічний. Величезні національні суспільства не могли залишатися довгий час у стані безфоремної й безбарвної маси, заколисаної співами різних інтернаціоналів. Творчий дух, що усім еством своїм прямує до форми з яскраво закресленими контурами, не міг залишитися бездіяльним. І так людство побачило нараз кохосальні видовища фашистівської та націонал-соціалістичної революцій, що

по суті були нічим іншим, як трагічно-героїчним зусиллям віднайти втрачений - чи витворити новий - національний стиль. "Глибокий змисл і одночасно спільне явище всіх стримлінь, які б відмінні нам вони не видавалися, - писав Кайзерлінг у своїй "Всесвітній революції", - це шукання за новим національним стилем. Во стиль - це нація, так само як, за виразом, Бюфона, стиль - це людина. Подібно до того, як ув особистому стилі окремої людини всі вияви її особистості /а в стилі окремого шедевру мистецтва, всі його складники, раціональні й ірраціональні/ формують у живій гармонії одну досконалу цілість створеного організму, так само й кожна нація намагається витворити свій власний особливий стиль, що виправдав би її особовість..."

Зрештою, Мусоліні ще в 1922 році /в міланській промові 4 жовтня/ визначив фашистівську революцію, як шукання за втраченим стилем життя: "Демократія, казав він, позбавила життя народу всякого стилю. Фашизм знову повертає йому його, себто вказує лінію поведінки й надає барвистості, сили, мальовничости, несподіваності, містицизму, всього того, що так потребують душі мас..."

Від цієї промови Мусоліні пройшло 18 років, і за цей час італійський фашизм не тільки витворив цілком нову концепцію життя, що виявляється в цілком новому відношенні до соціального ладу, до господарської системи й до політичного режиму, але й виховав мільйони молоді в новому фашистівському стилі. "Фашистівський стиль, - пише проф. Г. Бортольотто у своїй фундаментальній "Доктрині фашизму" /Мілано 1939/ - це спосіб життя фашистів, що робить їх цілком відмінними від усіх сучасників, і що робить із них італійців мусолінівських часів..." Во кожні часи, кожний окремий історичний період, мають і мусить мати свій окремий стиль, бо в кожному з цих історичних періодів люди жили в інакший спосіб, цікавилися інакшими справами, формували свої думки й почування навколо інакших духових і матеріальних інтересів. Італієць фашистівської доби дійсно цілком різиться від італійця часів Відродження чи навіть від передвоенного італійця. І так, очевидччи, повинно було бути й у нас... Але тимчасом...

Ось як писав про український стиль десять років тому С. Маланюк у "Літературно-Науковому Вістнику" /1930, XI, 97/: "Безвладний, розхристаний, двомірний, врівень із несито просторими степовими обріями, в такт із широкими помахами важких степових вітрів, - він фатальний цей специфізовано український барок, стиль непевності, тривоги, татарських погонь і рвучих заграв нічних пожарів. У цей стиль Дикого Поля, землі, що століття корчиться в лютих породильних муках навал, воєн, повстань, рабства, дошкульних канчуків і традиційно-евразійської обабічності /"шатости"/, - він сам у собі несе каліцтво, несуцільність, руїнність, він сам у собі, як стиль, стоїть на гострій грani заперечення всілякого стилю..."

Пройшли десять років, і ці слова Маланюка, що він їх відносив до українського бароку, але що охоплювали фактично стиль усього українського життя, що від століть проходить під знаком нефоремності, руїнництва та духового упідлення, залишаються і надалі в силі... Може навіть - ще більше, ніж десять років тому... Українська нація ще й досі мусить шукати за своїм стилем, мусить шукати, пам'ятаючи, що знайти його вона зможе тільки на шляху безнастанного самоокреслювання, безнастанного самоочищування, безнастанного поборювання всіляких дилетантських коливань поміж різними сусідами та орієнтаціями. І об віднайти свій власний стиль, треба мати перше за все віру в силу власного творчого духа, що непереможно прямує витворити з усякої нефоремності точну й гарну форму. Власна державність - це перша форма творчого духа кожної нації. Досконалість її приходить у дальшому творенні.

С. Онацький.

З СОВЕТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

"Жити стає веселіше".

Президія "верховної ради СССР" видала указ, яким цілком позбавляє прав свободного заробітку працівників із вищими кваліфікаціями в технічних заведеннях праці. Указ надає нар. комісарам СССР право "переводити в обовязковому порядку інженерів, конструкторів, техніків, майстрів, рисувальників, бухгалтерів, економістів, рахівничо-фінансових і плянових працівників... з одних підприємств або установ ув інші, незалежно від територіального розташування підприємств і установ... Особи винні в ышевиконанні наказу народного комісаря про обовязкове переведення на інше підприємство або установу, вважаються такими, що самовільно залишили підприємство або установу віддаються до суду..." - постановляє указ. Це нове зарядження вдаряє по працівниках, які досі працювали на основі свободних, термінових контрактів праці. Наскільке погіршало тепер їх положення - не важко собі уявити.

Перед виборами до рад на Західній Україні.

Советська преса далі підготовляє вибори до рад на Західній Україні. "Комуніст" пише м.ін.: "Цей рік гідний десятиріч. Це був рік жорстокої боротьби проти всіх ворогів народу, проти націоналістичних виродків усіх мастей і вітінків... Незвичайно велике політичне значення цих виборів, що мають завершити перебудову всієї системи державного управління в західних областях на основі сталінської конституції... Бойова, наступальна агітація - перша необхідна умова успішного проведення виборів... Вороги народу, рештки розбитих класів, націоналісти будуть одягатися в ріжні одяжі, щоб перешкоджати успішному проведенні цієї важливої політичної кампанії. І тому, щоб провести вибори на високому політичному рівні, треба підносити революційну пильність, рішуче викривати різні коверзи ворогів". - Про цих ворогів і йде воно, щоб і при нагоді виборів зможти щераз застосувати жорстокий терор. Бо самі вибори - вони напевно пройдуть "успішно", за виробленим у Москві заздалегідь пляном..."

Большевицька "історія України".

"Комуніст" пише: "Закінчена інститутом історії Академії Наук УССР колективна праця "Історія України" висунута на присудження сталінської премії... Охоплює період з стародавніх часів до наших днів". Видно, неабияка це "історія", коли аж сталінською премією її звеличать. Цікаво, скільки смородових і розенблюмів писало її?

Памятник Пушкінові в Києві.

Як пише больш. преса, скульптор Страхов різьбить у Харкові статую Пушкіна. Ця різьба - "фігура поета вся в русі /?: з високопіднятою головою, в крилатці, що розвивається вітром; він ніби праґне до світлого майбутнього". Цей 14-метровий монумент буде поставлений у Києві на підесталі з українського лябрадориту, а підпишуть його ось як: "Олександрові Сергійовичу Пушкіну - Радянська Україна". Відомо, як ставився Пушкін до України, зокрема до Мазепи.

Колгоспи кульгають далі...

"Вісти" знову, як і щороку, бють алярми з приводу непідготовки до зимівлі худоби в колгоспах і радгоспах УССР. Бракує приміщень, незаготовлені корими й т.д. Газета атакує керівників колгоспів: "Така безтурботність голів колгоспів і директорів радгоспів, а також деяких керівників радянських партійних організацій у підготовці до зимівлі худоби загрожує повторенням серіозних помилок минулого року, коли в частині колгоспів і радгоспів був допущений паді худоби в зимовий час і особливо молодняку". - Справді, "новий соціалістичний земельний порядок" оправдує себе на всі лади. Люди ходять обдергі й голодні, поля лежать чистінно облогом, гніє збіжжя і гине худоба. Одним словом - "райдісна соціалістична творчість" на всіх ділянках!

З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ:

Карпатська Україна в мадярському освітленні.

Празький "Наступ" опублікував документ, в якому мадярський високий урядовий функціонар в Карпатській Україні подає справоздання ^{Мадярським урядом} про таможній відносині. Подаємо дослідно цитати "Наступу" з цього документу:

Із трьох начальників адміністративних експозитур є два рутенці. Один з них /Бескид/ явно виявляє пансія вістичні погляди. Мармароська посада незаповнена, заступає жупний гол.нотар Др.Коссей, що його мадярство Підкарпаття знає чехофіла та великого мадярофоба.

Із 13 окружних начальників тільки чотири мадяри. Інші - це переважно не сполягливі українофіли або молоді хлопчаки з пан-руссими поглядами. Із них виникає один окр.начальник, що переслідує зовсім явно мадярських народів і підтримує всіх тутешніх нотарів-шкідників. Персонал окружних урядів вибрано з тутешніх на 60-65%. Це не тільки урядовці без досвіду, але політично не надійні, що при першій нагоді ставляться проти мадярства.

При експозитурах та сама ситуація. Ледви є тут-там урядник із "матер-ського краю".

В сільських урядах те саме. Підкарпатці із політичних причин дістали вигоди, бо були іменовані помічними нотарями і без кваліфікації. Із тієї причини на Підкарпатті майже нема дипломованих помічних нотарів, але громади переповнені помічними нотарами, що не тільки не підтримують нотарів із матірної землі, але навпаки перешкоджують їм.

На сільські управи поприміщували абсолвентів горожанських шкіл без огляду на те, що ледве вміють читати й писати /?/ та що можуть наробити багато клопотів.

Мале число урядовців із матірної землі, яких можна б достойно назвати зновудобувателями, не тільки не має такого обходження з собою, але не знаходить навіть порозуміння.

Дальше нарікається, що напр. в старій Мадярщині окружний начальник має 350 пенге місячного павшалу, а на Карпатській Україні тільки 300, хоч і в Карпатській Україні потреба велика, бо тут треба "репрезентувати", а в "матірній" області ані соту частину того не треба на добродійні цілі. Подас, що окружні начальники, проти яких ведеться політична агітація, мусять користатиською нагодою, щоб вибороти собі якось довірю і любов населення.

Дальше твердить, що оскільки не настане направа, то урядовці з Мадярщини страшно задовжаться, всі повтікають з Карпатської України, а нові не будуть хотіти приходити, бо боятимуться наробити собі тільки довги.

Год цей стан поліпшити, подає такий рецепт:

На Карпатську Україну треба службово переложити із "матірного краю" сполягливих урядовців, а урядовців автохтонів, оскільки треба їх залишити в службі, треба перенести до нутра держави, і то дуже скоро.

Розпорядження, щоб мадярські урядовці навчилися мови населення, вважає автор справоздання за дивне /!/, бо не було предписано, щоб українські урядовці навчилися по мадярськи.

Та вже, як видно, найбільше болить його така справа: "Знеохочує адміністративних урядників і те, що безсильно змушені терпіти ~~свободня~~ вже ані не тайно ведену противадярську пропаганду, що її ведуть тутешні учителі горожанських шкіл. На таких місцях, де населення із власної волі /?/ просило організування мадярської школи, тутешнє несполягливе учительство проти того провадило найгострішу пропаганду і явно тероризувало мешканців. Між районними інспекторами шкіл находитися не один, що не закриває свої противадярські почування і старається перешкоджувати мадярським учителям або унеможливити організацію мадярської школи. Виходить зовсім явно тенденція, що ті, яким є довірена управа шкільництва, зовсім явно виконують противадярську діяльність.

Неможливий уже той стан, що ті люди, які бігом 20 років найгостріше нападали на мадярів, писали книжки, в яких про мадярів загадували, як про азійську орду, сьогодня ще взагалі можуть існувати і виконувати загально відому діяльність. Такий напр. був дир.гор.школи у, що його книжка ще й сьогодня на руках, а він попри те управителем в К... Або напр. учителька по гор.школі Д.О., яка і сьогодня говорить по українськи і не затає своїх противадярських почувань.

Цьому можна б відпомогти тільки так, щоб учительські справи перевірила незалежна комісія із "матерної землі" і, без огляду на всяку політику, тих бітангів /переклад: волоцюга, уличник і под./ не лишили на посаді, але взагалі усунули їх із цієї території.

Ситуація така: Коли б адміністративні урядовці всі були із матірних земель та були всі на висоті свого звання, не могли б все одно усягнути жадних успіхів, поки учительство зможе і надалі провадити протимадярську чинність.

Коли цей елемент буде виховувати молодь, то не тільки після одної генерації не буде приятелів мадярства, але мусітиме минути кілька десятків років поки тутешнє населення дійде до переконання, що його місце одиночко певне в рамках Мадярщини.

Радить організувати денні притулки для малих дітей з мадярськими виховницями, що виховували б по мадярськи і в мадярському дусі, і вірити, що "діти, які вирости б в цих притулках, не бажали б собі української школи, але самі просили б школи з мадярською навчальною мовою".

Зрозуміло, що це все мало б робитися державним коштом, а не так, як рішено в місті Е., щоб наклад на такий притулок покривали родичі або мадярські патріоти із свого, бо це "тільки викликає пінавіс ть до мадярського".

"Русская Правда" не виходить.

Колишній "карпаторусський" прем'єр і теперішній депутат до мадярського парламенту Андрій Бродій подав до відома в своєму органі "Русская Правда", що не буде її дальше видавати. Факт цей остає у звязку з новим державним курсом в Карп. Україні, при якому Й Бродій виявився замало сполегливий та попав у неласку.

Перед мадярським судом.

Мадярські суди засудили абсплювентів Торговельної Академії Василя Хромея на два роки й Марію Бісунівну на 8 місяців тюрми за "протимадярську діяльність".

Переносять у глиб Мадярщини.

Мадярські шкільні органи перенесли з Карпатської України знову понад 50 учителів та професорів українців у глиб Мадярщини. Між ними є Ворон, Тар, Свереняк, Мегела та др. Деякі відмовилися прийняти посади в Мадярщині. Досі відбулося уже понад 800 таких перенесень.

УКРАЇНСТВО ЗАКОРДОНОМ.

Еміграція в Америці проти клевет.

Напасти на українську еміграцію в Америці тривають - різні видання й газети далі обвинувачують американсько-українські організації в приналежності до "пятої колони" й т.д. Ця злобна кампанія прибрала такі розміри, що "Організація Державного Відродження України" рішилася перемінити свій тижневий орган "Україна" на двотижневик, щоб заощаджені гроші могли зажити на видання різних чужомовних брошуру для опрокидання злісих клевет. На тему протиукраїнської кампанії в Америці пише м.ін. згадана "Україна":

"Проти української еміграції йде сильна та хитро ведена пропаганда. Немайменшого сумніву, що її справжнім автором є Сталін, який давно заприягся знищити український рух. Для Москви та її кривавого експонента Сталіна знищення та здеморалізування українських емігрантів в Америці - стало начальним завданням. Від ряду літ він при помочі різних груп, часто навіть українських, старається розіднати нас, здеморалізувати, а на цілій рух кинути пятно чужої марки. Бо те, що нині деякі американські газети обвинувачують українців в "п'ятій колумні", коли тут і там появляються кривдачі цілу еміграцію та визвольний рух пашківі та статті, то це рука московського сатрапа. Від довгих років московські можнавладці обвинувачували український визвольний рух у нацизмі, фашизмі чи якомусь іншому, не популярному рухові. Не дивно отже, що такі газети, як "ПМ" чи мімографований бюллетин "Ді Абр" випускають такі речі, що прямо маєть враження, що це пропаганда, вислана з Москви. На місці буде тут згадати, що це українські "інформатори" достар-

чають тих "інформацій", і це мусить бути записане для історії, що одно з чисел "Ди Авр" приносить листа якогось анонімного "українського священника", який обвинувачує цілий ряд людей та організацій у нацизмі..."

Теж у Бразилії протиукраїнські напасти.

Несамовиту писанину деяких аргентинських газет про затоплювання українцями ~~тієї~~ країни англійських кораблів з німецького доручення й т.п. - повторили теж деякі бразилійські органи. При кінці передрукованих клевет та й друга бразилійська газета не забула додати: Звертаємо увагу нашого уряду на тутешніх українців і т.д. Неймовірне, але правдиве, що деякі українські одиниці й кліки станули на послуги тієї нечесаної кампанії, яна взяла собі на приціл зокрема найповажнішу українську організацію в Бразилії "Український Союз".

- 0 -

СМЕРТЬ ГРАФА Б. БАРБЕЛІНІ-АМІДЕЙ.

Італійські часописи повідомляють: 7 листопаду, прикомандуванні відділом піхоти, знайшов славну смерть граф Бернардіно Барбеліні Амідей, кол. депутат до парламенту /в трьох легіслятурах/ і національний радник /себто член Палати Фашів і Корпорацій, що заступила парламент/. Член Національного Комітету Покалічених й Інституту Інвалідів, тричі ранений і багато разів відзначений за хоробрість у великій війні, в якій брав участь, зголосившись добровольцем, ув інженерних військах, він домагався йсягнув переходу до піхоти, щоб служити знову добровольцем у першій лінії. Уродженець фашистсько-бойовик зможе найбільше відважних і готових на жертву, він був душою й провідником фашизму. П'яcentійської округи з самого його народження аж до тріумфу фашистської революції. Доктор права й політичних наук, пильний дослідник і глибокий знавець східних мов, доцент політичної та господарської географії в Римському Університеті, він дав своїм студентам, із справжнім молодечим ентузіазмом, останню лекцію - лекцію прикладу.

До цього повідомлення додамо з свого боку, що Покійний виявляв глибоке розуміння української справи, якій широко симпатизував, і будучи від 1935 по 1938 рік Королівським Комісаром Східнього Інституту в Неаполі, перевів у цьому Інституті корінну реформу, запровадивши між іншим у ньому для студентів славістики обовязкове навчання української мови. Завдяки його зацікавленню українською справою, було видруковано, засобами Інституту, першу українську граматику для італійців Евгена Онацького та розпочато друком великий українсько-італійський словник того ж автора. Були намічені також інші цікаві видання з українознавства, але, нажаль, ці наміри не були здійснені, бо Покійний мусів залишити пост Комісара Східнього Інституту, покликаний до інших обовязків. В останні часи, Покійний думав про за кладини Товариства Приятелів України. Смерть графа Б. Барбеліні-Амідей, людини рідкої енергії й багатої творчої ініціативи, болюча втрата не тільки для Італії, але й для України.

В.И.П.

/УПС - Рим/.